

bliver et Hus med gamle Bygninger, ældre Bygninger og rimeligvis allerede stærkt ude af Drift. Den Slags Huse sælges ikke gerne, førend det er begyndt at gaa lidt tilbage med Jordens Dybe, og Arbejderen vil dog vistnok betænke sig paa at vælge et saadant fremfor at vælge et nyt Hus, selv om han skal overtage dette med nogle, som det forekommer mig, virkelig ikke store og besværlige Indskrænkninger i Raadigheden over Ejendommen. Og hvorledes skulde han bære sig ad med at faa et nyt Hus for 800 Kr.? Han kan ikke bygge, paaftaar jeg bestemt, et Hus til sig selv og sine to Kæer for 800 Kr., og jeg tvivler meget stærkt paa, at Kreditforeningerne ved den Slags Huse, hvor altsaa Statskassens 2den Prioritet ikke kommer til at staa dækkende bagved, ville give Laan op til Halvdelen. Endvidere tvivler jeg meget stærkt om, at en Sælger af en saadan Lod vil lade staa saa meget, som Statskassen vil lade staa paa 2den Prioritet, og endelig er der det, som man synes at være en stærk Bevegrund for Arbejderne til at foretrække Statens Hjælp i Stedet for Naboers, nemlig at Statens 2den Prioritet staar sikkert og fast. Han kan være vis paa, at Staten gaar ikke fallit, hvorimod han stadig løber den Risiko, at Naboen en skønne Dag siger: Jeg maa have de Penge selv, jeg kan ikke undvære dem nu i Terminen. Han staar altsaa her og skal skaffe sig en ny 2den Prioritet, og den bliver det vanskeligt at faa. Nej, jeg tror ikke, det bliver saa faa Arbejdere, der komme med deres 800 Kr. og anmode om at faa den Hjælp, som tilbydes dem ved dette Lovforslag, men ganske vist vil der jo komme mange, mange flere, naar man fatte Grænsen til 400 Kr. Men mon det nu ogsaa var saa meget ønskeligt, at der kom saa mange Ansøgninger? Tror man, at det vil fremme denne Sags Gang, om der i en Kommune, hvor der skulde bygges fem Huse, maaste kom 10—12 Ansøgere, som vare fuldt kvalificerede og havde deres 400 Kr., men som maatte afvises af Mangel paa Penge? Det vilde vistnok i høj Grad skade Fremgangen. Jeg har kun villet nævne disse Betragtninger, som have bevæget mig til at følge Mindretallet her, men selvfølgelig er dette et Spørgsmaal, man kan forhandle om, og det er da endelig heller ikke nødvendigt at sige: Enten $\frac{2}{10}$ eller $\frac{1}{10}$, man kan jo ogsaa gaa en Mellemvej.

Man har ment, at det skulde være nødvendigt at faa en Regel om, at der skulde kunne eksproprieres Jord til disse Huslodder. Det tror jeg ikke er nødvendigt, og det er jo ogsaa kommet frem fra forskellige

Sider, at det ikke kan anses for nødvendigt; der vil alle Steder være Jord at faa til de Landarbejdere, der ønske det, paa disse Betingelser. En anden Sag er det jo, hvis man i Fremtiden kommer til en større Udvikling af den hele Sag, om man saa kan komme ind paa Ekspropriation, men det bliver et Spørgsmaal til den Tid. Til den Begyndelse, vi her skulle gøre, tror jeg ikke, at det vil være nødvendigt at søge Jord andre Steder, end hvor det naturligt ligger for. Det Skridt, Staten her skulde gøre til Fordel for Landarbejderen, har man kaldt et Forsøg. Jeg tror, man vilde ramme bedre, naar man sagde, at dette var en Begyndelse paa Løsningen af den store Samfundsopgave at have Landarbejdernes sociale Stilling og skaffe dem de moralste og sociale Goder, som Besiddelse af Jord giver. Og hvis denne Begyndelse skal kunne fortsættes, maa den være god. Men Begyndelsen vil ikke blive god, medmindre man tager det smaatt. Siden kan man løse raskere, naar det viser sig, at Røretøjet gaar godt, men om det da skal være Staten, det skal fortsætte, eller om man skal gaa andre Veje, skal jeg ikke omtale her. Det forekommer mig dog, at der er nogen Rimelighed for, at en Fortsættelse af det, som Staten eventuelt gør her, hvis det viser sig at være godt, vil kunne ske ved nogle saadant som en Forening af Arbejdsgivere paa Landet med Støtte fra Statens Side.

F. Bøjsen: Da vi for tre Aar siden forhandlede de indledende Skridt til den Sag, som nu ligger paa Tingets Bord, tillod jeg mig at minde om Sagens Forhistorie, som jo har en ganske særlig Interesse. Det samme har Kommissionen fremdraget og givet en Fremstilling af i den afgivne Betænkning, som ærede Medlemmer vistnok med Interesse have læst. Jeg gjorde den Gang gældende, at den Sag, vi vare i Færd med at tage op, var en Genoptagelse af de Opgaver, som den store Landbokommission i Slutningen af forrige Aarhundrede havde stillet sig, og som desværre for længe siden havde været ligesom freven i Glemmebogen, og De ville nu se af, hvad der i Betænkningen er ophøst, at det var ikke alene en tilfældig Side af den daværende Kommissions Opgave, men det var fuldt saa meget et Formaal, der stod klart for den, hvad der tilstræbtes for Landarbejdernes, for Husmændenes Vedkommende. Det kommer igen, navnlig i flere Forordninger af 1791, hvor det udtrykkelig hedder, at man vil søge at tilvejebringe Jordblodder og Husmandsblodder i Almindelighed paa 3 Aar,